

WFR 2017/100

Promovendus aan het woord

E. Ros, datum 02-05-2017

Datum	02-05-2017
Auteur	E. Ros
JCDI	JCDI:ADS721964:1
Vakgebied(en)	Belastingrecht algemeen / Algemeen Europees belastingrecht / Algemeen Europees belastingrecht / Europese verdragsvrijheden

Op donderdag 11 mei 2017 zal Erik Ros promoveren aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op het proefschrift 'EU citizenship and direct taxation'

Naam en leeftijd

Erik Ros, 39 jaar

Universiteit

Erasmus Universiteit Rotterdam

Plaats, datum en tijd van de promotie

Rotterdam, donderdag 11 mei 2017 om 13.30 uur

Titel van het proefschrift

EU citizenship and direct taxation

Promotor en promotiecommissie

Promotor: Prof. mr. drs. H.P.A.M. van Arendonk

Leden commissie: Prof. dr. J.W. de Zwaan, prof. mr. dr. G.T.K. Meussen, prof. dr. B. Peeters, prof. mr. F.P.G. Pötgens, prof. mr. dr. A.C.G.A.C. de Graaf en prof. mr. dr. F.A.N.J. Goudappel

Reden van onderwerpskeuze

In het Verdrag van Maastricht zijn voor het eerst bepalingen in het EG-verdrag opgenomen over het burgerschap van de Unie. Het burgerschap van de Unie werd bij de introductie vooral gezien als een politiek symbool. De gangbare opvatting was dat het burgerschap van de Unie formeel-juridisch weinig toevoegde aan het bestaande acquis inzake het vrije verkeer van personen. De kern van het burgerschap van de Unie wordt gevormd door art. 21 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Art. 21 VWEU geeft iedere burger van de Unie het recht om vrij te reizen en te verblijven binnen de Europese Unie.

Het Hof van Justitie EU heeft het burgerschap van de Unie en de daaraan gekoppelde reis- en verblijfsrechten de afgelopen jaren verdere invulling gegeven. Het Hof van Justitie EU heeft de bepalingen over het burgerschap van de Unie uit de politieke context gehaald en aangegrepen om het Europees integratieproces richting te geven. Daarmee heeft het Hof van Justitie EU de lidstatelijke soevereiniteit op een aantal terreinen beïnvloed. Dit vormde de aanleiding om te onderzoeken hoe het Hof van Justitie EU invulling heeft gegeven aan het Europees burgerschap; op welke manier de bepalingen inzake het vrije personenverkeer elkaar hebben beïnvloed en welke gevolgen dit heeft voor de lidstatelijke autonomie op het terrein van de directe belastingen.

Korte samenvatting van de inhoud en conclusies

Ik heb in het proefschrift onder andere getracht aan te tonen dat de normatieve rechtvaardiging voor de verruiming van de uitleg van de “klassieke verkeersvrijheden” op het terrein van het vrije verkeer van personen door het Hof van Justitie EU gevonden moet worden in de introductie van het burgerschap van de Unie. Volgens de klassieke benadering viel een situatie onder de verkeersvrijheden als cumulatief aan drie vereisten werd voldaan (“*linking factor test*”): 1. grensoverschrijding om 2. een economische activiteit in een andere lidstaat uit te oefenen en 3. een belemmering daarvan.

Echter, in de jurisprudentie van het Hof van Justitie EU valt te onderkennen dat het Hof nog wel vindt dat voor toegang tot deze klassieke verkeersvrijheden de drie elementen van de “*linking factor test*” aanwezig moeten zijn, maar dat ze niet meer volgtijdig samen hoeven te hangen. Dat verklaart bijvoorbeeld waarom de verlegging van de woonplaats al voldoende kan zijn om toegang tot klassieke verkeersvrijheden te krijgen. De ratio van het vrije verkeer van personen (ook voor economisch actieven) is door de uitleg en toepassing van het burgerschap van de Unie door het Hof van Justitie EU aan het verschuiven van een interne markt *rationale* naar een breder recht; een welhaast economisch grondrecht, voor een burger van de Unie om waar dan ook binnen de Unie activiteiten te ontplooiën; ongeacht of daarmee wordt bijgedragen aan de totstandkoming van de interne markt. Veel jurisprudentie van het Hof van Justitie EU ter zake van de klassieke verkeersvrijheden is simpelweg niet meer te verklaren vanuit non-discriminatie of een market access-benadering. In dit kader kan bijvoorbeeld gewezen worden op HvJ EU C-55/94 (Gebhard). Het bestaan van de regeling in Italië was in deze zaak al voldoende om onder de reikwijdte van de verdragsvrijheden te vallen, terwijl de regeling niet specifiek was gericht op buitenlanders en in de uitspraak ook met geen woord wordt gerept over een eventuele “double burden” voor meneer Gebhard.

Deze vergrondrechtelijking van het materiële Unierecht, waarvoor de normatieve rechtvaardiging dus gevonden moet worden in de introductie van het burgerschap van de Unie, is ook terug te zien in de ontwikkeling van de Schumacker-doctrine naar het “altijd-ergens”-idee. Het Hof van Justitie EU is steeds meer bereid om burgers als burgers te beschermen en ze niet zozeer meer te zien als marktburgers. De voorkeur voor de burger van de Unie is niet alleen terug te zien in de vergrondrechtelijking van het materiële Unierecht, maar is tevens steeds meer te onderkennen in de institutionele structuur van de EU; vooral na het Verdrag van Lissabon. Het is overigens maar de vraag of deze institutionele wijzigingen onder het Verdrag van Lissabon er voor zullen zorgen dat burgers van de Unie met meer enthousiasme en toewijding het Europese integratieproces zullen benaderen. Vooralsnog heeft het Hof van Justitie EU met zijn jurisprudentie op het

terrein van het vrij verkeer van personen de constitutionele paradox van het Unierecht vergroot.

Favoriete stelling en motivatie

“Door de uitsluiting van het burgerschap van de Unie binnen de EER hebben bepalingen van Richtlijn 2004/38 op grond van het Polydor-leerstuk een andere betekenis binnen de EER dan binnen de EU.”

Het Polydor-leerstuk van het Hof van Justitie EU ziet op de uitleg van gelijkkluidende EU-verdragstermen in internationale overeenkomsten gesloten door de EU. Het Polydor-leerstuk houdt in dat een gelijkkluidende bewoording in een internationale overeenkomst niet noodzakelijk een aan het EU-recht gelijke uitleg van die bepaling meebrengt, maar dat voor de uitleg van deze term de doelstellingen en context van die internationale overeenkomst doorslaggevend zijn. Wat is in dit kader nu eigenlijk de betekenis van Richtlijn 2004/38 in het EER-recht? Richtlijn 2004/38 wordt van toepassing verklaard binnen de EER, maar het burgerschap van de Unie expliciet niet, terwijl veel bepalingen uit Richtlijn 2004/38 nu juist hun oorsprong vinden in de uitleg van het burgerschap van de Unie door het Hof van Justitie EU. Deze “carve out” van het burgerschap van de Unie heeft dus tot gevolg dat bepalingen uit Richtlijn 2004/38 een andere interpretatie hebben binnen het EER-recht dan onder EU-recht. Dit betreft vooral situaties waar het Hof van Justitie EU secundair Unierecht heeft geïnterpreteerd in het licht van het burgerschap van de Unie dat vervolgens is geïncorporeerd in Richtlijn 2004/38.

Een persoonlijke noot

Verzamel alleen slechte wijn.